

Dialogismul în *Psalmul 138 (139)*. Analiză comparativă, româno-germană, pe patru versiuni de traducere

Georgiana DIACONIȚA

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Abstract: The individual lament psalms have a distinct place in the Book of Psalms' economy, through their tone and structure. As prayers born from deep sorrow, from a wandering off from the Path and a "fading of soul", the wail psalms differentiate themselves from other psalm categories, on the one hand, through tone. Born from the thirst for God, the wail and the repentance represent not only a state of penitence, but also a secret process of re-cognition, assumption, return, re-finding, at the end of which lies the metanoia and the light from which joy, reconciliation, trust and contentment emerge. As for the structure, these psalms comprise the introduction, the main body or the psalm body and the conclusion. By analyzing the Book of Psalms, one can notice that some lament psalms follow this constituent layout, while in others there are either deviations or new elements. The objective of the present paper is to analyze, comparatively, in Romanian and German, the way in which a lament psalm's dialogism is highlighted (whose structure derives from the core structure). Furthermore, it is intended to observe the way(s) in which the dialogic relations in different translations of the psalms have been represented, both in Romanian and in German.

Keywords: *religious discourse, dialogism, derivative form, receiver, sender.*

«Psalmii individuali de tânguire» sunt alcătuiți după o structură de bază (secvență introductivă, cuprins, secvență finală) și prezintă elemente recurente la nivel ideatic (zbuciumul interior al psalmistului, strâmtorarea acestuia de către vrăjmași, nădejdea neclintită în iubirea necondiționată, măreția, ajutorul și judecata lui Dumnezeu). Deși acest mod de structurare este respectat în majoritatea psalmilor, nu se poate vorbi de o stereotipizare structurală a psalmilor de tânguire prin care să se ajungă la o banalizare prin repetarea aceluiași structuri și idei. Dinamica structurii constitutive a «psalmilor de tânguire» este creată prin abaterile de la structura de bază, prin introducerea în unii psalmi a altor structuri și prin îmbogățirea acestei categorii de psalmi cu așa-numitele specii derivate. În această ultimă categorie includem psalmii 22, 83, 100, 103, 114, 120, 130 și 138. Aceștia ar putea încheia într-o notă optimistă ciclul psalmilor de tânguire.

În toți acești psalmi se păstrează structura de bază a «psalmilor individuali de tânguire» alcătuită din secvența inițială, cuprins și secvența finală, diferențele fiind decelabile la nivel ideatic: încrederea deplină în mila, ajutorul, paza și povățuirea lui Dumnezeu („Domnul te va păzi de tot răul, / Domnul îți va păzi sufletul. / Domnul îți va păzi intrarea și ieșirea [...]” – Psalmul 120, 7-8), pacea și bucuria regășirii și împlinirii ființei vor lua locul tânguirii, al chinului și zbuciumului interior: „Domnul mă paște și nimic nu-

mi va lipsi. / La loc de pășune, acolo m'a sălășluit, / la apa odihnei m'a hrănit, / sufletul mi l-a întors la sineși." – Psalmul 22, 1-3; „Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, / că Domnul ți-a făcut bine; / că El mi-a scos sufletul din moarte, / ochii din lacrimi / și picioarele din lunecare. / Bineplăcut voi fi eu înaintea Domnului / în pământul celor vii." – Psalmul 114, 7-9. Acești psalmi sunt ca o desăvârșire a tânguiriilor mistuite de dor și suferință, ca o dovadă smerită și învăluită în pacea, bucuria, nădejdea și credința sfinte că rugăciunile și strigătele din adânc ale psalmistului și-au găsit răspunsul și mângâierea tainică ale lui Dumnezeu: „Plin am fost de iubire, că auzit-a Domnul / glasul rugii mele, / că auzul și l-a plecat spre mine / și'n zilele mele Îl voi chema." – Psalmul 114, 1-2. Iubirea, slava, purtarea de grijă, atotputernicia și atotprezența lui Dumnezeu sunt copleșitoare pentru psalmist: „Cât sunt de iubite locașurile Tale, Doamne al puterilor! / Tânjește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului; / inima mea și trupul meu s'au bucurat în Dumnezeu Cel-viu. // Că până și vrabia și-a aflat o casă / și turtureaua cuib unde-și va pune puii: / în chiar altarele Tale, Doamne al puterilor, / Împăratul meu și Dumnezeul meu! / Fericiți sunt cei ce locuiesc în casa Ta, / în vecii vecilor Te vor lăuda." – Psalmul 83, 1-4.

Din categoria „speciilor derivate” de psalmi am selectat pentru analiză psalmul 138 (139), alegerea având drept temei intenția de a identifica modul în care este reliefat dialogismul într-un psalm de tânguire a cărui structură derivă de la structura de bază [Balla 1912:16-17] și de a observa, prin analiză comparativă, cum au fost redade, atât în limba română, cât și în limba germană, relațiile dialogice în patru versiuni de traducere ale psalmului. În acest sens, am ales pentru fiecare limbă două versiuni: pentru limba română, traducerile din 1968 și din 2009, iar pentru limba germană, traducerile din 1967 și din 2008.

a) Dialogism interpsalmic. Din perspectiva dialogismului extern, psalmul 138 (139) menține unitatea dialogică a *Cărții Psalmilor*, fiind în legătură atât cu psalmii de tânguire incluși în categoria „speciilor derivate”, cât și cu ceilalți psalmi de tânguire. Din punct de vedere structural, pot fi identificate în Psalmul 138 (139) cele trei secvențe constitutive: secvența inițială, cuprinsul și secvența finală.

Secvența introductivă este alcătuită dintr-o adresare directă către Dumnezeu în componența căreia intră un substantiv în cazul vocativ, având o formă specifică discursului religios („Doamne”, „HERR” – scrierea cu majusculă în ambele variante germane își poate avea originea în apelativul „JHWH” utilizat în textul masoretic). Spre deosebire de psalmii din celelalte categorii, adresarea directă de la începutul psalmului 138 (139) nu reprezintă la nivel stilistic o exclamație sau o interogație retorică și nu se constituie într-o rugăciune de cerere, ci contribuie, în schimb, la conturarea imaginii divinității, evidențiind pedagogia divină: asemenea unui părinte și a unui pedagog, Dumnezeu cunoaște, ceartă și susține ființa umană.

Cuprinsul psalmului reprezintă, prin conținutul său ideatic și stilistic, un imn adresat atotputerniciei, atotștiinței, ubicuității divinității. Între psalmist și Dumnezeu-Creatorul există o legătură profundă, ființială, de încredere și, totodată, de supunere, în ajutorul necondiționat și neașteptat, în binecuvântările și harul revărsate cu timp și fără timp asupra sa psalmistul fiind convins că se ascunde Chipul smerit al divinității, gândul tainic și glasul proniator ale lui Dumnezeu. În cuprinsul psalmului 138 (139) sunt dominante secvențele narativ-descriptive prin care se conturează modul în care psalmistul L-a întâlnit și L-a re-cunoscut pe Dumnezeu (versetele 3-5, 13-18, 22). Prin intermediul interogațiilor retorice (versetele 7, 21) se pun și mai mult în evidență fidelitatea psalmistului față de Dumnezeu și încredințarea că divinitatea este Totul într-o toată, fiind prezentă oriunde *hic et nunc*. Credința în atotputernicia lui Dumnezeu se poate decela și din versetele

19 și 20. În cadrul acestora, prin două exclamații retorice succesive și prin redarea unui gând divin¹ se reliefează inutilitatea acțiunilor venite din partea vrăjmașilor și încrederea psalmistului că, fiind alături de Dumnezeu, nu i se va putea cuceri cetatea sufletului său.

Secvența finală (versetele 23-24), constituită sub forma unei adresări directe mai extinse, redă nevoia creaturii de a fi cercetată de către Creatorul atoateștiutor și atotstăpânitor, Singurul care poate s-o șlefuiască și s-o readucă la frumusețea și la curăția primordiale, s-o sfințească și s-o călăuzească spre veșnicie. Relația dialogică dintre Dumnezeu și psalmist presupune cunoaștere reciprocă: Dumnezeu îl cunoaște pe psalmist în integralitatea lui ontologică și îi îngăduie și acestuia să-L cunoască în parte și îi conferă, astfel, și capacitatea de a cunoaște „lumina întunericului”. Atât secvența finală, cât și secvența introductivă, prin faptul că transmit aceeași idee, a nevoii de cercetare, cunoaștere și călăuzire spirituale conferă psalmului 138 (139) un caracter sferic. Symbolismul² acestei sfericități este în legătură directă cu relația dialogică dintre Dumnezeu și biserică, dintre psalmist și Dumnezeu, relație ce are un caracter unitar, integral, sacru, etern, dinamic.

b. 1.) Dialogism intrapsalmic la nivel tematic. La acest nivel există o serie de elemente recurente. „Puterea creatoare³ și cea proniatoare⁴” [Gură de Aur, 2011:627] ale lui Dumnezeu îl copleșesc pe psalmist, întrecând capacitatea lui omenească de a gândi și de a înțelege, psalmul 138 (139) fiind o mărturisire a conștiinței „sentimentului de creatură” și a măreției divine, de necuprins fizic și gnoseologic. Prin modul Său tainic și smerit de a Se arăta, Dumnezeu îi îngăduie psalmistului să-L întrevadă⁵, să-L dibuiască, deși poartă hainele trupului muritor. Între cei doi actanți se încheagă un dialog care are atât aspectul unei rugăciuni de laudă, cât și al uneia de cerere. Este dificil de conceput un astfel de dialog – la fel cum este și în cazul celorlalți psalmi –, deoarece nu se poate dialoga cu cineva nevăzut, necunoscut, inexistent. Or, tocmai lauda exprimată de psalmist în prima parte a psalmului 138 (139) este dovada că acesta Îl recunoaște și Îl cunoaște pe Dumnezeu⁶, iar rugăciunea de cerere exprimă dorința psalmistului pentru a fi cu Dumnezeu și a dobândi viața veșnică.

Acest psalm a fost considerat drept o ilustrare a existenței ființe umane “in all its dimensions in terms of God’s knowledge, presence, and power”⁷ [Luther Mays, 1994: 425].

¹ Nu este redat în niciuna din cele două versiuni germane analizate, dar nici în versiunea românească din 2009 și se pune întrebarea dacă acesta nu ar avea de-a face cu ficțiunea sau n-ar fi ceea ce psalmistul și-ar dori să audă din partea lui Dumnezeu.

² Cercul este un arhetip, simbolizând ordinea cosmică, natura spirituală [Biedermann, 2002:88-90; 245], timpul, veșnicia reîncepere, unitatea principală, totalitatea, perfecțiunea, suflul divin fără început și fără sfârșit, protecția, o dăruire voită și irevocabilă [Chevalier, Gheerbrant, 1995:294-300; Evseev, 1999:92-93]. Dacă se are în vedere legătura dintre Dumnezeu și om, aceasta a fost simbolizată printr-un cerc, în al cărui centru se află divinitatea; cu cât omul se îndepărtează de centru, cu atât se îndepărtează de Dumnezeu. De asemenea, imaginea divinității a fost asociată cu aceea a unui cerc „ale cărui margini nu sunt nicăieri” și „al cărui centru este pretutindeni” [Fericitul Augustin apud http://sfinții-impărați.trei.ro/pagini/cugetari_ortodoxe.htm].

³ Această putere divină este menționată și în alte capitole din *Biblie*, *Cartea Psalmilor* fiind astfel, și prin Psalmul 138, în dialog cu celelalte scrieri ale Sfintei Scripturi: Col. 1, 16-17: „pentru că ntru El au fost zidite toate, cele din ceruri și de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie Tronuri, fie Domnii, fie Începătorii, fie Stăpânii. Toate prin El și pentru El s’au zidit și El este mai înainte decât toate, și toate ntru El se țin împreună.” [Biblia, 2009:1688]; In. 1, 3: „toate printr’Însul s’au făcut și fără El nimic nu s’a făcut din ceea ce s’a făcut.” [Biblia, 2009:1556].

⁴ Referiri la puterea proniatoare a lui Dumnezeu pot fi regăsite și în alte cărți ale *Bibliei*, realizându-se și în acest mod un dialog la nivel ideatic între *Cartea Psalmilor* și restul capitolelor biblice: Evr. 1, 3: „[...] și pe toate ținându-le cu cuvântul puterii Lui” [Biblia, 2009:1718]; In. 1, 4: „Viața era într’Însul, și viața era lumina oamenilor [...]” [Biblia, 2009:1556].

⁵ I Cor. 13, 12: „Căci acum vedem prin oglindă, ca n ghicitură; [...] Acum cunosc în parte [...]” [Biblia, 2009:1651].

⁶ <http://www.crestinortodox.ro/religie/tipuri-rugaciune-150436.html>

⁷ În toate dimensiunile ei, în termenii cunoașterii, prezenței și puterii lui Dumnezeu. (t.n.s., G.D.).

Activitatea și Persoana lui Dumnezeu sunt contextul și lumina pentru ființarea psalmistului și, deși sunt menționate într-o lumină nefavorabilă și alte persoane, “they are introduced into the prayer only as a way of speaking of the psalmist’s relation to God” [Luther Mays, 1994: 426]. Dorința de eliminare a păcătoșilor, care nu par a fi de temut pentru psalmist decât pentru faptul că ar fi o piedică în relația acestuia cu Dumnezeu, este concentrată într-o rugăciune de cerere – dovadă a încrederii psalmistului în Dumnezeu. Această idee, deși ar putea să fie considerată inadecvată⁸ într-un psalm în care este slăvit Dumnezeu, este regăsită și în alți psalmi care se abat de la structura tipică: „Masă ai pregătit înainte-mi, de față cu cei ce mă necăjesc” (Psalmul 22, 5), „În dimineața i-am ucis pe toți păcătoșii pământului, / pentru ca din cetatea Domnului să-i nimicesc pe cei ce lucrează fărădelegea.” (Psalmul 100, 8), „Să piară păcătoșii de pe pământ / și cei fără de lege, ca nicum să mai fie!” (Psalmul 103, 35).

Psalmul 138 (139) se axează pe relația dintre divinitate și om, pe ideea cunoașterii profunde, ontologice. Creându-l și cunoscându-l pe om – idee prin care Psalmul 138 (139) intră în dialog și cu alte cărți veterotestamentare: Ieremia 9, 7; 17, 10; Iov, 7, 17-18, 13,9) – Dumnezeu e Cel Care îl poate și judeca. Ipostaza de Judecător, o altă sursă a dialogismului, a fost văzută drept având “a variety of functions in prayer in the Old Testament: as motive for God’s intervention in prayers for help (Ps. 68:19, Ieremia, 11:20, 15:50, 18:23) and as a statement about the self in confessions of innocence (Ps. 17:3, 26:2, 44:21, Ieremia, 12:3) and sin (Ps. 69:5, Exod, 32:22) and trust (Ps.142:4)”⁹ [Luther Mays, 1994: 427].

Dumnezeu nu este pentru psalmist o entitate pasivă, ci, dimpotrivă, “knower, presence, actor – a personal vis-à-vis to every dimension of the psalmist’s existence as person.”¹⁰ [Luther Mays, 1994: 427]. Psalmistul își recunoaște libertatea în și spre Dumnezeu [Luther Mays, 1994: 427] și conștientizează că, deși Îl întrevește oriunde ar fi și și orice ar face, nu poate să-L cunoască în chip deplin¹¹, Ființa Lui rămânând pentru el „necuprinsă” și „netâlcuită” [Gură de Aur, 2011: 629]. În acest sens, făcându-se referire la un cuvânt paulin¹², psalmul 138 (139) a fost considerat “a knowing only in part, but [...] a knowing that knows already that it is fully known by God”¹³ [Luthers Mays, 1994: 430].

b. 2.) Dialogism intrapsalmic la nivel gramatical și stilistic. La nivel gramatical și stilistic dialogismul intrapsalmic este realizat pe două axe: orizontală și verticală. În psalmul analizat, pe axa orizontală a dialogismului intrapsalmic se remarcă dialogul dintre psalmist și păcătoși, iar pe axa verticală, dialogul dintre psalmist și Dumnezeu.

b. 2.1.) Dialogul dintre psalmist și păcătoși. În psalmul 138 (139) dialogul dintre psalmist și păcătoși este redat în versiunile românești la nivelul unui singur verset (a doua parte a versetului 19) – traducerea din 1968 și la nivelul a două versete (a doua parte a versetului 19 și

⁸ În sens contextual, deoarece: „After eighteen verses of profound reflection on God as the ground of existence, the psalm abruptly calls for the death of the wicked and avows hatred in return for those who hate God?” [Luther Mays, 1994: 428].

⁹ O varietate de funcții în rugăciunea din Vechiul Testament: ca motiv pentru intervenția lui Dumnezeu în rugăciunile de ajutor [...] și ca o afirmație privind sinele în mărturiile de nevinovăție [...] și păcat [...] și încredere. (t.n.s., G.D.).

¹⁰ Cunoscător, prezență, actor – un echivalent personal pentru fiecare dimensiune a existenței psalmistului ca persoană. (t.n.s., G.D.).

¹¹ Gură de Aur [2011: 628]: „[...] deși mă bucur de pronia Ta, știind că pe toate mai dinainte le-ai cunoscut și că din neștiință m-ai făcut, totuși nu pot să am întregă, limpede și desăvârșită cunoștința despre Tine [...]”.

¹² Vezi nota 6.

¹³ O cunoaștere doar parțială, dar [...] o cunoaștere care știe deja că este complet cunoscut de Dumnezeu. (t.n.s., G.D.).

prima parte a versetului 20) – traducerea din 2001, lipsind din cele două versiuni germane, în care este metamorfozat într-o adresare directă către Dumnezeu. Dacă în versiunea germană din 2008 psalmistul I se adresează în mod direct lui Dumnezeu prin intermediul a două exclamații retorice, solicitându-I să facă dreptate cu cei care nu respectă poruncile și să-l apere de ucigași, în cealaltă versiune germană, din 1967, sunt, de asemenea, tot două exclamații retorice, doar că ideea redată este puțin diferită: apărat și întărit de puterea divină, psalmistul nu e atacat de cei „lacomii de sânge” (stilistic, adjectivul substantivizat „Blutgierig” este mai expresiv decât substantivul „Mörder”, utilizat în versiunea germană din 2008).

În versiunile românești, psalmistul li se adresează ucigașilor în mod direct, pe un ton hotărât, impunător, această adresare constituindu-se sub forma unei exclamații retorice. În versiunea din 1968, este utilizat un substantiv la numărul plural, în cazul vocativ, la o formă incorectă gramatical, dar specifică discursului religios („bărbați”), urmat de doi determinanți (adjectival și substantival), de o formă verbală arhaică, la modul imperativ, specifică discursului religios („depărtați-vă”) și de o complinire facultativă a verbului. În versiunea din 2001, pentru adresarea directă se folosește și o formă pronominală de persoana a doua, numărul plural („voi”) care-i individualizează pe interlocutori. Utilizarea unui determinant substantival cu formă genitivă („ai vărsării”, spre deosebire de determinantul adjectival utilizat în versiunea din 1968, „vărsători”) conturează o imagine ușor diferită a interlocutorilor: dacă în versiunea din 1968 aceștia apăreau drept ucigașii înșiși, cărora psalmistul li se adresează fără ezitare, în versiunea din 2001 aceștia apar drept indivizi care fac parte din categoria celor careucid și, în mod implicit, sunt și ei ucigași. În versiunea din 2001 s-a optat pentru forma verbală „a se îndepărta”, care nu mai păstrează caracterul arhaic al exprimării. În această versiune, adresarea directă se continuă și în prima parte a versetului următor (20), având caracterul unui argument (marcat prin conjuncția subordonatoare simplă „că”) adus pentru a motiva solicitarea făcută în versetul anterior: gândurile pline de tulburare ale păcătoșilor nu sunt dezirabile în preajma psalmistului.

b. 2.2) Dialogul dintre psalmist și Dumnezeu. În structura psalmului 138 (139), din 24 de versete, acest tip de dialog se extinde în aproximativ 23 de versete și are aspectul unui amplu monolog (un aparent monolog), în care predomină expunerea de tip narativ cu note descriptive. Psalmistul I se adresează în mod direct lui Dumnezeu, dezvăluindu-și recunoștința, sentimentul de copleșire în fața măreției și, totodată, a discreției divinității, fiind conștient de atotputernicia, omniprezența și omnisciența Sa și Îi solicită să facă dreptate cu păcătoșii și să-l îndrume pe calea luminii veșnice.

Acest monolog este dovada cea mai clară a relației dialogice dintre psalmist și Dumnezeu. La nivel gramatical, această relație este redată prin utilizarea formelor pronominale de persoana a II-a, numărul singular, cazul nominativ: „tu”/„Tu”¹⁴ – repetat de nouă ori în versiunea din 1968 și de 13 ori în versiunea din 2001, „du” – repetat de 10 ori în versiunea din 1967 și de 15 ori în versiunea din 2008. Caracterul iterativ al acestei forme conturează relația dialogică specială existentă la nivel vertical între protagoniștii discursului religios și, totodată, creează un element suplimentar de asemănare între preferințele traducătorilor versiunilor contemporane (1968-1967, 2009-2008). Apar, de asemenea, forme pronominale și în cazul acuzativ („la tine”/„la Tine”, „te”/„Te”, „de tine”, „cu tine”/„cu Tine”, „pe tine”/„pe Tine”, „dich”, „gegen dich”, „für dich”, „über dich”), dativ („Ție”, „Ți” – apar doar în versiunea românească din 2009, fiind mult mai

¹⁴ În versiunea din 2001 este respectat principiul simbolic și toate formele pronominale accentuate și neaccentuate prin care se face referire la divinitate sunt scrise cu majusculă.

numeroase în ambele versiuni germane, în special în cea din 2008: „dir”, „bei dir”, „von dir”, „zu dir”), dativ posesiv („T̃i-”), dublarea formelor accentuate prin forme atone fiind specifică versiunii românești din 2009: „**Pe Tine Te** voi mărturisi”, „**Ție** nu-**Ți** sunt ascunse”. Referiri la persoana divinității sunt făcute și prin intermediul adjectivelor pronominale posesive de persoana a II-a, numărul singular din limba română: „ta”/„Ta”, „tău”/„Tău”, „tale”/„Tale”, „tăi”/„Tăi” și al articolelor posesive din limba germană: „dein”, „deine”, „deinen”, „deinem”. Utilizarea și reluarea acestor forme pronominale i-au determinat pe exegeți să considere psalmul 138 (139) “a literary fabric woven of first and second personal pronouns”¹⁵, în care “the psalmist speaks about self by speaking to God and speaks about God by speaking as a self.”¹⁶ Prin urmare, “God and self are inextricably the subject of the psalm’s language.”¹⁷ [Luther Mays, 1994: 427].

Categoria gramaticală a persoanei (persoana a II-a, numărul singular) este redată și prin desinențele din flexiunea verbală: pentru limba română: *-i* ca marcă a persoanei a doua, numărul singular la modul indicativ, timpul prezent („ești”, „zici”, „pricepi”, „cunoști”), *-i*, *-ă* și *-e* ca mărci ale persoanei a II-a numărul singular la modul imperativ, formă afirmativă („vezi”, „cercetează-”, „încearcă-”, „îndreptează”, „cunoaște”, „pune-”, „călăuzește-”), iar pentru limba germană: *-st* („erforschest”, „verstehst”, „siehst”, „umgibst”, „kennst”, „hast”, „wolltest”), *-Ø* și *-e* ca mărci ale persoanei a doua numărul singular la modul imperativ, formă afirmativă („bring“, „sieh“, „erforsche“, „prüfe“, „erkenne“, „halte“, „leite“).

Persoana a doua este redată și prin forma de indicativ perfect compus a verbului auxiliar *a avea*, postpusă sau antepusă: „certatu-m-ai”, „m-ai cunoscut”, „ai pus la încercare”, „ai priceput”, „ai cercetat”, „ai văzut”, „ai zidit”, „ai plăsmuit”, „ai luat”, „ai apărat”, „ai alcătuit”, „ai făcut”, „ai urzit”), prin forma de condițional-optativ prezent a verbului auxiliar *a avea* / *a vrea* [Jacob 2006:257] („ai ucide”). Alternanța în același verset a formelor postpuse și antepuse contribuie la nivel stilistic la crearea paralelismului, specific liricii ebraice.

Spre deosebire de ceilalți psalmi de tânguire, în psalmii care aparțin categoriei „speciilor derivate”, mărcile lexico-gramaticale care conturează persoana emițătorului sunt prezente într-un număr mult mai mare, fapt ce dovedește reîntregirea ființei psalmistului în lumina Cuvântului și a dialogului cu Acesta. În psalmul 138 (139) prezența emițătorului este marcată prin pronume personale de persoana I, forme accentuate în cazurile nominativ, acuzativ și dativ („eu”, „peste mine”, „de mine”, „în mine”, „pentru mine”, „n mine”, „mie”, „mich”, „um mich”, „über mir”, „mir”, „ich”, „nach mir”, „für mich”, „von mir”) și forme neaccentuate („m-”, „mă”, „mi”, „-mă”, „-mi”, „mi-”, „m’ ”), adjective pronominale posesive de persoana I („mea”, „mele”, „mei”), articole posesive de persoana I („meine”, „meiner”, „mein”), pronume reflexive („mă”, „m-”, „mich”), desinențe verbale: *-Ø* („nu pot”, „sunt”, „bin”, „soll”, „kann”, „war”), *-m* („eram”), *-e* („stehe auf”, „gehe”, „liege”, „mache”, „führe”, „bettete”, „nähme”, „verstecke”), forma de viitor a verbului auxiliar *a vrea* („voi fugi”, „mă voi sui”, „mă voi pogori”, „voi lua”, „mă voi așeza”, „voi număra”), forma de perfect compus a verbului auxiliar *a avea* („am cinstit”, „m-am sculat”, „am urât”, „m-am mâhnit”, „am socotit”, „m’am topit”, „m’am trezit”, „am zis”).

¹⁵ O fabrică literară țesută din pronume personale de persoanele I și a II-a. (t.n.s., G.D.).

¹⁶ Vorbind despre Dumnezeu, psalmistul vorbește despre sine și, vorbind despre sine, el vorbește despre Dumnezeu. (t.n.s., G.D.).

¹⁷ Dumnezeu și sinele sunt, într-un mod de neînțeles, subiectul limbajului din psalm. (t.n.s., G.D.).

Concluzii

În urma analizei psalmului 138 (139) se observă că relațiile dialogice se dezvoltă și într-un psalm de tânguire considerat „specie derivată”. Atât pe axa discursivă orizontală, cât și pe cea verticală sunt decelabile mărci specifice prin care se reliefează dialogismul, se realizează o continuitate între subcategoriile psalmilor de tânguire și se menține un dinamism discursiv.

BIBLIOGRAFIE

- Balla, Emil, 1912. *Das Ich der Psalmen*, Vandenhoe&Ruprecht, Göttingen.
- Biblia sau Sfânta Scriptură*, 1968. Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- Biblia sau Sfânta Scriptură*, 1988. Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- Biblia sau Sfânta Scriptură*, 2009. Versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca.
- Biedermann, Hans, 2002. *Dicționar de simboluri*, vol. I, traducere din limba germană de Dana Petrache, Editura Saeculum I.O., București.
- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, 1995. *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*. Volumul I: A-D, Editura Artemis, București.
- Die Bibel oder die ganze Heilige Schrift des Alten und Neuen Testaments nach der Übersetzung Martin Luthers*, 1967. Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart.
- Evseev, Ivan, 1999. *Enciclopedia semnelor și simbolurilor culturale*, Editura Amarcord, Timișoara.
- Gură de Aur, Sfântul Ioan, 2011. *Omiliile la psalmi*, traducere din limba greacă, introducere și note de Laura Enache, Editura Doxologia, Iași.
- Gute Nachricht Bibel. Altes und Neues Testament; mit den Spätschriften des Alten Testaments (Deuterokanonische Schriften / Apokryphen)*, 2008. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart.
- Iacob, Niculina, 2006. *Morfologia limbii române*, partea a II-a, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava.
- Luther Mays, James, 1994. *Psalms. Interpretation. A Bible Commentary for Teaching and Preaching*, John Knox Press, Louisville.

Surse electronice:

http://sfintii-imparati.trei.ro/pagini/cugetari_ortodoxe.htm (Accesat pe data de 22.06.2016, la ora 17:58)

<http://www.crestinortodox.ro/religie/tipuri-rugaciune-150436.html> (Accesat pe data de 30.06.2016, la ora 12:58)